

POSTANOWIENIE

Dnia 19 maja 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z wniosku [...] W. Spółki z o.o. z siedzibą w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W.
z udziałem zainteresowanych L. W., P. W., K. L.
o wydanie zaświadczenia w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 19 maja 2016 r.,
skarg kasacyjnych organu rentowego i wnioskodawcy od wyroku Sądu
Apelacyjnego w [...]
z dnia 27 listopada 2014 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 listopada 2013 r., sygn. akt III AUa [...], Sąd Apelacyjny w [...] – w sprawie z wniosku [...] W. Spółki z o.o. z siedzibą w W. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W. przy udziale zainteresowanych: L. W., P. W. i K. L. o wydanie zaświadczenia w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych – zmienił zaskarżony apelacją wnioskodawcy wyrok Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w W. z dnia 15 kwietnia 2013 r., sygn. akt VIII U [...], w punkcie I i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. z dnia 14 sierpnia 2012 r. znak [...] w ten sposób, że nakazał wydanie zaświadczenia potwierdzającego, że K. L. podlegał polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych w czasie

wykonywania pracy na terytorium Francji od 30 stycznia 2012 r. do 29 kwietnia 2012 r. (pkt I.); oddalił apelację w pozostałej części (pkt II.); zasądził od strony pozwanej na rzecz wnioskodawcy kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów w postępowaniu apelacyjnym (pkt III.).

Powołanym wyrokiem z dnia 15 kwietnia 2013 r. Sąd Okręgowy w W. oddalił odwołanie wnioskodawcy od decyzji organu rentowego: z dnia 25 czerwca 2012 r. wydanej co do zainteresowanego L. W.; z dnia 6 lipca 2012 r. – co do zainteresowanego P. W.; z dnia 29 czerwca 2012 r. i z dnia 14 sierpnia 2012 r. – co do zainteresowanego K. L., którymi organ rentowy odmówił wydania wnioskodawcy zaświadczenia dotyczącego ustawodawstwa właściwego potwierdzającego, że zainteresowani w okresie wykonywania pracy na terytorium Francji w spornych okresach podlegają polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Wyrok Sądu Apelacyjnego z 27 maja 2013 r. skargami kasacyjnymi zaskarżyli organ rentowy (w zakresie jego pkt I. i III.) oraz wnioskodawca.

Organ rentowy w swojej skardze kasacyjnej zarzucił naruszenie art. 83b ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm., dalej „ustawa systemowa”), art. 11 ust. 2 lit. a, art. 12 ust. 1 rozporządzenia 883/2004, art. 14 ust. 1 i 2, art. 19 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 284 z 30.10.2009 r., s. 1; dalej „rozporządzenie 987/2009” lub „rozp. 987/2009”), przez ich błędną wykładnię i zastosowanie, w wyniku czego niezasadnie przyjęto, że [...] W. Spółka z o.o. w spornych okresach prowadziła normalną działalność na terenie Polski, w związku z czym zainteresowany we wskazanych okresach powinien podlegać ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, co spowodowało z kolei naruszenie art. 6 ust. 1 pkt 1 w związku z 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 1 ustawy systemowej, przez niezasadne objęcie zainteresowanego ubezpieczeniami społecznymi jako pracownika na terenie Polski.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania uzasadniono po pierwsze - występowaniem istotnego zagadnienia prawnego związanego z ustaleniem, czy

dane przedsiębiorstwo będące agencją pracy tymczasowej prowadzi „znaczną część działalności na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma swoją siedzibę”, tj. czy prowadzona przez niego tam działalność ma charakter „normalnej” w rozumieniu art. 12 ust. 1 rozporządzenia 883/2004 w związku z art. 14 ust. 2 rozporządzenia 987/2009 w sytuacji, w której obroty osiągane przez to przedsiębiorstwo w państwie, w którym ma swoją siedzibę wynoszą znacznie mniej niż 25%, a nadto przeważająca liczba kontraktów realizowana jest poza granicami kraju siedziby, jak i przeważająca liczba pracowników jest delegowana do pracy poza granice kraju siedziby, a nadto przychód ze sprzedaży w kraju siedziby jest wielokrotnie niższy od przychodu ze sprzedaży poza granicami kraju, przy założeniu, że w kraju siedziby prowadzona jest głównie działalność administracyjna przedsiębiorstwa oraz po drugie – potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości – art. 12 ust. 1 rozporządzenia 883/2004 oraz art. 14 ust. 2 rozporządzenia 987/2009 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 1 ustawy systemowej „w kontekście warunków, jakie musi spełnić przedsiębiorca, aby uznać, iż prowadzi on znaczną (normalną) działalność w Polsce, co z kolei warunkowałoby przy spełnieniu pozostałych warunków uznanie, iż pracownik delegowany takiego przedsiębiorcy podlegałby ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organu rentowego wnioskodawca wniósł o: – wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania. Z ostrożności procesowej, na wypadek przyjęcia skargi do rozpoznania, wnioskodawca wniósł o oddalenie skargi oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych. W odpowiedzi nie zawarto osobnego wniosku o zasądzenie kosztów postępowania w zakresie trybu określonego w art. 398⁹ § 1 i § 2 k.p.c. tzw. „przedsądu”.

Wnioskodawca w swojej skardze kasacyjnej zarzucił naruszenie prawa materialnego: art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (dalej jako: rozporządzenie podstawowe) w związku z art. 14 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009

z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (dalej jako: rozporządzenie wykonawcze), przez ich niezastosowanie wskutek nieprawidłowej wykładni przesłanki bezpośredniego podlegania przez pracownika przed oddelegowaniem ustawodawstwu państwa, w którym pracodawca ma siedzibę, a w konsekwencji błędne przyjęcie, że zainteresowani L. W. oraz P. W. nie podlegali bezpośrednio przed oddelegowaniem polskiemu ustawodawstwu w zakresie systemu zabezpieczeń społecznych.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne dotyczące wykładni pojęcia „podleganie ustawodawstwu” wyrażonemu w art. 12 ust. 1 rozporządzenia podstawowego w związku z art. 14 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego i wskazania przesłanek koniecznych do spełnienia tego wymagania, a w szczególności odpowiedzi na pytanie, czy wymaganie to zostaje spełnione przez osobę, która pomimo przerwy w zgłoszeniu do ubezpieczenia cały czas przebywała na terenie Polski i nie podlegała ustawodawstwu innego kraju, oraz ustalenia wzajemnej relacji pojęć „podleganie ustawodawstwu” i „podlegania ubezpieczeniu”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Obydwie skargi kasacyjne – skarga organu rentowego oraz skarga wnioskodawcy nie kwalifikują się do przyjęcia ich do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wnioski o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (por. postanowienie z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732). Z kolei odwołanie się do przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Ponadto rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty

skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Przedstawione przez skarżących w uzasadnieniach wniosków o przyjęcie skarg do rozpoznania wątpliwości zostały wyjaśnione w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Zgodnie z art. 12 ust. 1 rozporządzenia 883/2004, osoba, która wykonuje działalność jako pracownik najemny w państwie członkowskim w imieniu pracodawcy, który normalnie prowadzi tam swą działalność, a która jest delegowana przez tego pracodawcę do innego państwa członkowskiego do wykonywania pracy w imieniu tego pracodawcy, nadal podlega ustawodawstwu pierwszego państwa członkowskiego, pod warunkiem że przewidywany czas takiej pracy nie przekracza 24 miesięcy i że osoba ta nie jest wysłana, by zastąpić inną delegowaną osobę. Przepis ten wprowadza wyjątek od zasady, że pracownik podlega ustawodawstwu państwa, w którym wykonuje pracę (*lex loci laboris*), przyjętej w art. 11 ust. 3a rozporządzenia 883/2004. Przepisem wykonawczym do art. 12 ust. 1 rozporządzenia 883/2004 jest między innymi art. 14 ust. 2 rozporządzenia 987/2009, który stanowi, że za pracodawcę, który normalnie prowadzi swą działalność należy rozumieć pracodawcę „zazwyczaj prowadzącego znaczną część działalności, innej niż działalność związana z samym zarządzeniem wewnętrznym, na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma swoją siedzibę, z uwzględnieniem wszystkich kryteriów charakteryzujących działalność prowadzoną przez dane przedsiębiorstwo. Odnosne kryteria muszą zostać dopasowane do specyficznych cech każdego pracodawcy i do rzeczywistego charakteru prowadzonej działalności”.

Interpretacji pojęcia „normalne prowadzenie działalności” (art. 12 ust. 1 rozporządzenia 883/2004) i wyjaśniającego je określenia „prowadzenie przez pracodawcę zazwyczaj znacznej części działalności innej niż działalność związana z samym zarządzeniem wewnętrznym, na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma on swoją siedzibę” (art. 14 ust. 2 rozporządzenia 987/2009),

w kontekście uznania, czy przedsiębiorstwo prowadzi normalną działalność (w rozumieniu art. 12 ust. 1 rozporządzenia 883/2004) czy też znaczną część działalności innej niż zarządzanie wewnętrzne (według art. 14 ust. 2 rozporządzenia 987/2009) dokonano w wyroku składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2015 r., II UK 100/14 (dotychczas niepublikowany). W jego motywach Sąd Najwyższy wyjaśnił, że przy ocenie, czy pracodawca prowadzi normalną działalność, a zatem znaczną część działalności innej niż działalność związana z samym zarządzaniem wewnętrznym na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma swoją siedzibę, należy uwzględniać wszystkie kryteria charakteryzujące jego działalność. Już odwołanie się do zaimka „wszystkie” w odniesieniu do kryteriów, które należy uwzględniać przy omawianej ocenie, wskazuje, że niedopuszczalne jest uznanie jednego kryterium za decydujące w tym sensie, że jego niespełnienie zwalnia instytucję właściwą bądź sąd z badania pozostałych cech charakteryzujących działalność prowadzoną przez dane przedsiębiorstwo. Wskazał także, że w celu ustalenia, że przedsiębiorstwo prowadzi normalną działalność (w rozumieniu art. 12 ust. 1 rozporządzenia 883/2004), czy też znaczną część działalności innej niż zarządzanie wewnętrzne (według art. 14 ust. 2 rozporządzenia 987/2009), należy uwzględniać wszystkie kryteria charakteryzujące jego działalność oraz charakter przedsiębiorstwa delegującego. Wybór kryteriów powinien być dostosowany do konkretnego wypadku. Ocena ta powinna mieć charakter całościowy, a zatem stanowić ogólny wniosek wynikający z rozważenia wszystkich przyjętych kryteriów. Kryterium obrotu nie ma decydującego lub szczególnego znaczenia, jednakże osiągnięcie obrotu w państwie siedziby przedsiębiorstwa delegującego w wysokości około 25% całych obrotów może prowadzić do wniosku, że prowadzi ono w tym państwie znaczną część działalności, a więc normalnie prowadzi działalność.

Sąd podkreślił ponadto, że lista kryteriów, które zostały wymienione jedynie w aktach o charakterze interpretacyjnym (wyroku *Fitzwilliam*, decyzji A2 i Praktycznym poradniku), nie ma charakteru wyczerpującego, lecz przykładowy. Oznacza to, że organ rentowy (jako instytucja właściwa), a następnie sąd kontrolujący w postępowaniu cywilnym, mogą i powinny w razie potrzeby wziąć pod uwagę także inne kryteria i okoliczności. Między innymi, w razie występowania

liczących się różnic w sile nabywczej walut państwa - siedziby pracodawcy delegującego i państwa – miejsca delegowania, prawidłowe stosowanie kryterium obrotu, jako miernika znaczącej działalności w państwie siedziby pracodawcy, bez uwzględnienia tej różnicy może prowadzić do zafałszowania oceny. Dodał także, że podstawowym celem wyżej wskazanej oceny jest ustalenie, czy przedsiębiorstwo delegujące prowadzi w Polsce normalnie swoją działalność (art. 12 ust. 1 rozporządzenia 883/2004), co oznacza prowadzenie w Polsce znacznej części działalności (art. 14 ust. 2 rozporządzenia 987/2009). Określenie „znaczna część działalności” należy przy tym rozumieć jako „znacząca działalność”.

W konsekwencji Sąd Najwyższy uznał, że pierwszoplanowe znaczenie ma obiektywne ustalenie, czy przedsiębiorstwo rzeczywiście prowadzi w państwie swojej siedziby normalną, rzeczywistą działalność, zaś porównanie skali tej działalności w państwie siedziby i państwie miejsca wykonywania pracy przez pracownika delegowanego ma jedynie znaczenie pomocnicze. Jednocześnie, dla stwierdzenia, czy działalność ta jest znacząca we wskazanym sensie, instytucja właściwa, i ewentualnie sąd, powinny porównać liczebność personelu administracyjnego pracującego w państwie członkowskim, w którym pracodawca ma siedzibę oraz w drugim państwie członkowskim, obroty w odpowiednio typowym okresie w każdym z państw członkowskich, których rzecz dotyczy oraz liczbę umów wykonanych w państwie delegującym i w państwie zatrudnienia delegowanego pracownika (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2016 r., II UK 50/15 – dotychczas nieopublikowane).

Kwestie przedstawione w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej wnioskodawcy także znalazły już swoje rozstrzygnięcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W wyroku z dnia 6 sierpnia 2013 r., II UK 116/13 (OSNP 2014 nr 5, poz. 73) wyjaśniono, że przez „podleganie ustawodawstwu państwa członkowskiego” w rozumieniu art. 12 ust. 1 rozporządzenia podstawowego i art. 14 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego należy rozumieć spełnianie kryteriów przewidzianych w przepisach dotyczących zabezpieczenia społecznego do objęcia systemem tego zabezpieczenia, które pociąga za sobą bycie podmiotem uregulowań w nich zawartych. Inaczej mówiąc, użyte w powołanych wyżej przepisach sformułowanie „podlega ustawodawstwu państwa

członkowskiego” oznacza posiadanie tytułu do podlegania przepisom prawa ubezpieczeń społecznych (podobnie w postanowieniu z dnia 21 października 2015 r., II UZ 24/15, LEX nr 1854105). Także w wyroku z dnia 2 października 2013 r., II UK 170/13 (OSNP 2014 nr 12, poz. 171) wyrażono pogląd, że przesłanką pozostania w polskim systemie ubezpieczeń społecznych przez osobę zatrudnioną przez polskiego pracodawcę w celu oddelegowania jej do wykonywania pracy w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, określoną jako podleganie bezpośrednio przed rozpoczęciem zatrudnienia ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym siedzibę ma pracodawca, jest posiadanie przez pracownika statusu ubezpieczonego w Polsce w okresie poprzedzającym delegowanie (art. 14 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego) – (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2016 r., II UK 306/14).

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skarg kasacyjnych, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.